

Цетиње, 14. марта.

Европски листови представљају шуму, у којој се више не можете оријентисати. Изгубљен је сваки компас, и само се можете још управљати по звијездама — ако се по чему у њима разумијете. Наравно по звијездама на политичкоме небу.

Овладала је највећа неизвјесност и забуна. Кад уђете у ту шуму вама да оглуве уши од вреве. Најразноличнији гласови укрштавају се и један другог јуре. Што се мало час рекло, сад се пориче; једна вијест сустиже другу и гута је; једна поставка пада, друга се диже; једно се мишљење поставља, друго га обара, и кад све то прочитате, ви тек онда не знате ништа.

Не знају ништа ни сами државници, ни њихови доглавници, па ни они који с варјачом у руци мијешају политичку микстуру за сјутрашњи дан. Што је сад чињеница, послје подне је већ историја; што је сад истина, кроз десет и дванаест часова виде да се је искривило у знак великог питања; гдје су се зауставили да се приберу, постаје за кратко вријеме трула ласка, на којој се дуже не може стајати.

Данас вам јављају да је српска влада разаслала великим силама меморандум, у ком износи своје гледиште на ситуацију и заступа српску ствар, сјутра се то оповргава и вели да није истина. На првим страницама читате да је биоградски кабинет пристао унапријед на све што се од њега буде затражило, а на другој читате да је у дугој министарској сједници ријешено да Србија непоколебљиво остаје при ранијој изјави, изнесеној у познатој циркуларној ноти. Русија на примјер није за рат, изјавила је да ће гледати скрштених руку како се Црна Гора и Србија саме носе с хабсбуршком монархијом, а послје кукају како држање Русије пријети европском миру. Знају чак и шта је ко у министарском савјету у Царском Селу говорио, шта је казао Извољски, шта Коковцев, а шта опет министар војни Ридигер, а не знају да Црна Гора није мобилисала ни један батальон, него јављају да су већ све четири дивизије позване под оружје.

Час је цар Виљем телеграфисао руском цару и затражио да обузда руску штампу која пише противу Њемачке (као да је то његов посао), час опет то није истина. Овдје вам јављају да су се руско-њемачки односи помутили, ондје да су срдани и да кнез Биллов стоји у сталној пријеписци с Извољским.

И ко би изређао шта та штампа не износи све на пазар! Пуно је, пуно — не можете се разабрати.

Једно је само истина. По команди из Беча аустро-угарска штампа падла је дреку, да ће барон Ерентал послати Србији још једну али

категоричну ноту, послје које ће, ако се на њу не одговори како се очекује, шљедовати рат. У ствари наређена је у Аустро-Угарској мобилизација неких осам корпуса.

И истина је, да су се силе тројнога споразума с Италијом у друштву умијешале, да одашиљање те ноте одгоде и рат за сада спријече, а то у циљу да између Србије и Црне Горе с једне и Аустро-Угарске с друге стране постигну поравнање.

У чуду се налазе и саме те силе. Не знају шта хоће Аустро-Угарска, докле мисли да тјера са својим захтјевима, и нашто уједанпут рат кад са српске стране није дат повод за то. Напротив, Србија је у пошљедње вријеме изишла у сусрет тако далеко да је задовољила све. Док је била ратоборна, пријетила и постављала захтјеве, Аустро-Угарска није нашла ни један повод за рат, а кад је на интервенцију руску попустила и кад се је отказала од свих тражбина, па чак и оних које јој Аустро-Угарска нуди, ова уједанпут скаче, меће оружје на себе и налази повода за рат. Ни с размјерности између узрока и пошљедица, ни логичне везе међу догађајима. Једино се то може протумачити тим, да барон Ерентал уцењује мирољубиве силе.

Било како му драго, тек дуго овако неће остати. Силе се савјетују да нађу дефинитивну формулу, како да се спор аустро-српски ријеш. То ће бити за дан два. Формула та неће се постављати без знања госпде у Бечу, а то значи да силе сад и на њих утичу. Исто тако допустиће да своје мишљење прије коначнога редиговања формуле депонују и српске владе. Ако се чује, да су силе учиниле корак у Биограду, тим и на Цетињу, да даду од себе нову изјаву, и то непосредно бечкој влади, о својим захтјевима и одступањима, знајте да је ствар наишла на пут мирнога рјешења кризе. Иначе заплет ће постати одједанпут већи и рат неизбежан. Добро што су се силе умијешале, јер ће на тај начин бити силом прилика натјеране да се што стварније ставе у супрот насилницима, које хоће једно велико европско питање да ријеше у четири ока с нама, и ако су нам пређе одрицали свако право да се у њ умијешамо, чак и право да му близу приђемо. Увидјеће, шта Аустро-Угарска хоће и чему тежи, те ће се према том одредити. Рат с нама, без сумње, биће почетак великога европског рата, а то смо и хтели. Благодаримо барону Еренталу у напријед на таком резултату. У крв ће нам вјере запливати, биће боља која не потоне.

Руски покрет

Браћа Руси нијесу равнодушни према нашој судбини у овој нерав-

ној борби, коју водимо са грабљивом аустро-угарском монархијом. Јавно миљење њихово, изражено у штампи, стало је одмах на нашу страну, а сад видимо да се одлучно одредила и руска „Государственаја Дума“.

У прошлости броју донијели смо апел руске Думе на све парламенте културних народа, у коме се скреће пажња на насиље, које у Европи врши аустро-угарска монархија и која тим угрожава европски мир. А послје смо донијели и поздрав који Дума братскога нам народа руског шиље српском народу и у коме му изражава љубав своју и даје наду, да брат брата у невољи сама оставити неће. Српска праведна ствар побједиће.

Свагда смо се гријали на топлој души великога руског народа, свагда смо имали уздање у његову велику моћ и у братске осјећаје његове, а сад нам све то изгледа још топлије, још узвишеније но до сад, јер нас је сквитлала црно-жута аждаја и пријети, да српски народ стално претвори у своје робље и да тим одбаци у недоглед његове идеале за ослобођење и уједињење. И као што данас Русине и Чехе шиље противу нас, а Словенце и Хрвате на руску границу, тако би временом затрвала и душу српскога народа, убивши у њему сваку националну и словенску свијест, и послала би га да се бије за величине хабсбуршке круне и господства њених швапско-мађарских достојанственика и противу саме Русије.

Тој се судбини драговољно не предајемо. Пријамо борбу ма колико она била и бијемо се до пошљедњег издасаја. То нам налаже дужност према себи, и љубав према потлаченој браћи, који се под ногама аустро-угарских освајача вије. Српски народ никада није био малодушан, па ни у овој прилици. А што се свуда не може одазвати како би хтио, зато је, што су му наметнути господари узели и бритву из џепа, а с празним рукама мучно се води борба противу душмана до зуба наоружаног најмодернијим оружјем.

То што не могу они, чинићемо ми. И чинићемо не само из узрока, које смо мало час навели, него још и из дубоког увјерења, да је ово пошљедњи час кад се још можемо одбранити, иначе наша ће судбина у будућности бити иста какву је доживјела Босна и Херцеговина. Аустро-Угарска нам је већ давно спустила црн комад у торбу.

Нема данас никога на свијету, који не види, куда Аустро-Угарска намјерава. Она се зато очајнички и бори да Србији и Црној Гори не да никакве територијалне везе. Она зато и нуди Турској да брани Санджак ако би смо га ми напали. Не да она да јој српске државе препријече пут за Солун. С Турском ће лако изаћи на крај. Турци немају у Европи никога свог, који би их од зла бранио, а ми имамо. Теже би прегазила нас, но што би у даном случају то учинила с Турском.

И кад је то до опипљивости већ стварно и јасно, шта нам остаје да чинимо друго него да примимо борбу па шта Бог и срећа јуначка

ком досуди. Зар да мирно гледамо судбину која нам се спрема?

То не можемо и нећемо. Чашу гњева Господњег мора испити ја ли Аустро-Угарска, ја ли српски народ, колико га има. У лицу братскога руског народа Господ нам је послао знак, ком је наменио ту чашу. Цвијет рускога ума, најплеменитији израз душе руске, прваци странака Государствене Думе шиљу нам поздрав и довикују нам: Не бојте се, ми смо уз вас.

Хвала браћо! И не бојимо се. Не бисмо се бојали ни да смо сами остали, а сад нас ни бриге није. Ако и не дође до рата, ви сте, браћо, побједили. Побједили сте оно што није дало да се сви Словени споје и тијесно прибију уз братску Русију. Русија треба да буде матица свих Словена, а руски цар и наш цар — цар свих Словена.

Живјела Русија, живио свесловенски цар у Петрограду, слава руској Думи и братском народу руском.

Тражи гаранције

Даш Влаху кобасицу, он каже — крива је. Није задовољан.

То је сад с бароном Еренталом. Мира Божјега ради Русија је учинила представку у Биограду и склопила српску владу да изјави, како Србија од Аустро-Угарске не тражи ништа, а барону Еренталу то мало. Тражи сад гаранције. Какве и у чему би се састојале, не казује. Бар јавност их не зна.

До сада није у свијету било случаја, да је једна држава давала другој гаранције на своје изјаве. Потписивали су се споразуми, уговори, протоколи и задавала се рјеч, али гаранције уза све то нијесу давале. Не зна се ни у чему би се оне састојале. Ако барон Ерентал тражи да се Србија одрекне своје независности па да постане вазална држава, онда је то нешто, на шта ће морати малчице да почека. Али ми не вјерујемо да га је Бог и толико већ казнио да не зна шта ради.

Питање није до гаранција, него у томе, има ли он право да гази један међународан уговор и да насилно роби туђ народ. Онај, који не поштује свој потпис на уговору и туђу својину, нема права да и од кога тражи гаранције. Нико није отимао, ни газио уговоре те да сад даје невиној Аустрији гаранције. То је чинила Аустро-Угарска, и ако ко има да даје јемство, то је она.

Па и с друге стране ствар не изгледа тако како хоће да представи аустро-угарска штампа. Зар опљачкани српски народ нема никаквих интереса? Зар угрожена Србија с Црном Гором немају никаквих гаранција да траже од Аустро-Угарске?

И овдје су улоге промјењене. Отимач тражи гаранције од опљачканог да ће респектовати његову „имовину“, коју је од њега отео, мјесто да он даје опљачканоме гаранције да га више опљачкати неће. Наравно Аустро-Угарска изокреће ствар како је по њу боље, али наша је дужност да се бринемо опет само за себе.

Никакве гаранције српске државе не дугују њој. Напротив она дугује нама. Али ми их нећемо тражити. Пријеступнику се суди, а не траже се гаранција од њега. Онај, који је погазио један међународни уговор и свој потпис, дат на њега; онај, који је на варалички начин ушао у туђу кућу и из ње извукао што му је пало шака па присвојио, бранећи то не правом него силом, тај је неспособан да даје какве било гаранције. Ко пак није слободан да да гаранције, нема права гаранције ни тражити. Нарочито гаранције да му се плачка призна као правна имовина, „от ниње и довијека“, како би желио мудри Ерентал.

Аустрија пред ратом

Није све у Аустрији тако ратоборно, као што то хоће један дио аустријске штампе да представи. За рат се у Аустрији изјашњава Ерентал и његова околина, која кроз познате аустријске листове диже вику. Али ни њима није толико до рата колико до тога, да својом ратоборношћу плаше.

Народ се од једном нашао пред питањем о рату и у чуду се пита: зашто рат?

Аустрија је на миру била. Нико није грозио њеним интересима, нико јој није сметао, нико није дирао у њу, нико није пријетио њеном опстанку. Она се могла мирно да развија и да напредује.

Сада се обрела пред ратом, чији се почетак може лако знати, али се не зна како ће се свршити.

Аустрија је због Босне и Херцеговине много на коцку ставила.

Анексија Босне и Херцеговине неће јој ни из близа донијети толико користи, колико штете. На прво мјесто изгубила је мир, који је од свега драгоценији. Ратом уноси застој у земљи по свима грамама. Уназађује се индустрија, трговина и свако напредовање, а пријети опасност, да је рат линији толико и толико синова, који су потребни и земљи и породицама.

Зато је и сасвим природно, што се у народу осјећају буне. Он се увлачи у рат, за који је увјерен, да му никакве користи неће донијети, а који би се могао избјећи без икакве осјетне штете.

Орган радничке странке у Аустрији, „Arbeiter Zeitung“ отворено је устао противу рата. Он налази да није било никаквог узрока да се рат изазове. Напомиње још да у историји нема примјера да се овако без разлога изазвао рат. Аустрија је дошла пред опасност рата због анексије Босне и Херцеговине, „која није обогатила Аустрију ни зрнцијом власти, снаге и угледа“. И зато се противу њега с правом буни и узвикује: Ми тај рат не желимо, нити хоћемо.

Радници нијесу усамљени. Уз њих је и остали народ. И он не увиђа разлоге због којих се мора Аустрија излагати ратним опасностима. Зато се и буни.

Па и у самом парламенту, као што смо раније изијели, противу рата устали су и сами посланици. Сви Словени изјавили су се противу рата, па и Нијемци. Остали су ћутали, али ни један није устао да говори у прилог рата.

И код оваквог стања ствари са свим је природно што се намеће питање: па ко је у Аустрији за рат?

На то ће питање доћи одговор тек онда када топовска рика и пушчани тријесак обзнани, да је рат почео.

Само да тада тај одговор не буде доцкан.

Слаткорјечивост барона Бинерта

Није се ни замислити могло како је председник владе у Аустрији барон Бинерт слаткорјечив! Говорећи о данашњој ситуацији, он политику аустријску представља као са свим невином и из његових уста тече само мед и млијеко.

Барон Бинерт био је тако љубазан, те је ових дана држао у бечком парламенту кратки говор о спољној политици Аустро-Угарске, да би обавијестио посланике о ситуацији.

По њему, све лежи у руке Србије. Ако Србија хоће, може се без по муке доћи до мира и доброг споразума.

Он је рекао:

„Налазим се обавезан, да саопштим високим кући у садањем тренутку неколико вијести о спољњем положају. Као што сам прошле недеље имао прилике да вам кажем, није нота, што је српска влада отпорила као одговор на наш недавно предузети корак, одговорила на њим стигле, могу додати, да и друге владе држе тај одговор, да је недовољан.“ Ми на српску ноту нијесмо одговорили одмах, јер опширнији одговор заостри-

би ситуацију, што бисмо ми, колико нас се тиче, радо избјегли. Циљ наше политике је осигурање и консолидовање положаја, који је створен послје анексије. Ми не гажимо никакве агресивне намере, нити идемо за политиком престижа. Ми смо отегнули са одговором и зато, јер смо дознали, да друге силе хоће поново да Србији савјетују, на што ће се она, нада је, обазријети. Али ако ми, како се види, показујемо толику стрпљивост, то вршимо с друге стране само дужност према себи, ако хоћемо што скорије да окончамо неспособно стање на нашој граници. Ми остајемо и сада вјерни својој досадашњем начину, пружајући Србији руку, коју она може прихватити, ако је схватила своју ситуацију.“

Тако Бинерт. Само пружајући нам руку, заборавља да је она празна и да ми од голе шаке ништа немамо, него тражимо да нам са пруженом руком пружи и оно што је та рука већ понијела.

Како је у Аустро-Угарској

Ако се суди по ономе шта и како пише аустријска штампа, тамо је мед и млијеко: Међу народима аустријске монархије влада једнодушност и све је то готово, да сутра пође на бојно поље и да општрицама својих мачева казни непослушних српски народ што се дрзнуо да омета Аустро-Угарску у њеном раду и што се осмјелило да дигне протест противу отимачине Босне и Херцеговине.

Али ако се мало боље завири у ову сусједну монархију, видеће се нешто са сви друго, супротно оном што аустријска штампа износи.

Противу ратних подвига и освајачких намера Аустро-Угарске чуо се протест баш у самом аустријском парламенту. Велики број аустријских посланика устали су противу враголомне политике Еренталове, па су са њоме били незадовољни чак и Нијемци, док ни један није устао у одбрану те политике, коју тако ревносно велича аустријска штампа.

Нама је дошло до руке једно приватно писмо упућено из Моравске, које јасно и отворено износи како је у Аустро-Угарској баш у овим данима када се аустро-угарска штампа толико захуктала да пријети казненом експедицијом Црној Гори и Србији.

Пошто то писмо открива право располагање у Аустро-Угарској, то га износимо. Оно је карактеристично и веома важно.

Ево како гласи:

„Баш данас била је наша варош позоришта грознијих приказа. Јуче су резервисти 34 чешке пјешачке регименте добијли наредбу да се у року од 24 сата пријаве на службу. Из наше вароши било их је 128, а из околине 653. Данас су се сви скупили овдје и у 9 сати прије подне отпутовали за Оломуц. Многи од њих су упућени право у Босну. Сцене, које су се одигравале, биле су дирљиве. Више од половине позваних резервиста ожењени су. И тако је остало много жена од 4—6 дјеце без хранитеља. У обласну управу почеле су да долазе фамилије позваних резервиста и да траже помоћи. Најглушље је што је наша „славна“ влада учинила то, што је јавним објавама забранила публикување вијести о мобилизацији и покретима војске, као и наредбе војних власти, јер породице не знају куда су одведени њихови ранитељи. Поводом тога се народ још више узрујао.“

Трговина иде слабо. Народ држи да им Срби и Руси стоје већ пред варошима. Свијет продаје све што се продати може и диже готов новац из новчаних завода, а ми не знамо на чему смо.

У школама у Оломуцу и Прерову обустановљена су предавања, јер су школе претворене у касарне, пошто је у овим мјестима нагомилано толико војске, топова и коморе, да се у касарнама нијесу могли смјестити.

Народ је тиме незадовољан. Срамоти не само преко јавности, него и у говору влади и највише крутове. Народ је држао, да ће његови посланици бити рату противни, а у новинама читамо, да ће им грмљавина топова и пушака при њиховом повратку кућама о ускршњим празницима бити посмртни марш.

Аустрија ће се овдје преварити. Војска не иде са одушевљењем у рат, као што ћете ви.

Ми смо Чеси противу Нијемаца, а према томе и противу владе и саглашавамо се потпуно с вама (Црном Гором), Србијом и цијелим Словенством.

Шта ће све бити лако ћете се сјетити...“ Овоме никаква коментара не треба!

Гласови поводом анексије

Враћају се у Србију

Како се у пошљедње вријеме као сигурно држало, да се српско-аустријски

спор не може мирним путем свршити и да ће убрзо до рата доћи, то су се многи Срби на страни повратили у Србију. До сада је дошао велики број, а нарочито има много студената и радника. Они су се већ пријавили својим командама, а они који нијесу уписани у војску, јављају се за добровољце.

Добровољци из Бугарске

Још раније се чуло, како је у Бугарској настао покрет у корист побољшања одношаја са Србима, те се говорило и о добровољцима, који би из Бугарске ступили у српске бојне редове.

Бечки Кор. Биро од прошле сриједе јављао је сасвим другаче.

Сада са поуздане стране јављају, да су четири млада бугарска официра иступила из војске и кренули се у Србију као добровољци. То потврђује и бугарски лист „Дан.“

Још један доказ више, да бечким изворима не треба поклањати пажњу, јер они с нарочитим планом извршу истину.

Ведри се!

Страни листови с усхићењем налазе, да је ратна олуја прошла и да се ведри и ако још није опасност од рата са свим минула. Они налазе, да ће се спор српско-аустријски мирним путем ријешити и да неће доћи до оружаног сукоба, пошто је у изгледу да се нађе основа, на којој би се преговори Србије и Аустрије мирно ријешили.

Бојати се, да им ово прорицање не буде прерано и у мјесто да се, како они мисле, разведри, оно да некоме — омркне!

Интересантан деманти

Раније се било чуло, да је Бугарска изашла у сусрет Србији и да је дозволити Србији, да се послужи њеном територијом од Варне за превоз српских поручбина. Ова је верзија потекла, кад се чуло, да је Турска одрекла да и на даље Србији пропусти преко своје територије српски ратни материјал. Сада аустријски листови доносе деманти, у коме се изјављује, да Бугарска није дозволила превоз српског ратног материјала, него је само дозволила преко Варне за Србију превоз коња за српску артиљерију, те је до сада пропустила 1629 коња.

Српски шпијони у — Аустрији

Аустрија зна да је просула силне шпијоне на све стране. Зна да њених шпијона има на буљке по Србији, Црној Гори, Старој Србији, Македонији, Арбанији и куда све не, па мисли да и Срби тако поступају. Зато су у Аустрији сви Срби сумњиви и зато се код њих гледа у сваком Србину шпијон.

Због те своје бојазни, до сада је Аустрија неколико пута наредила, јер је за варања мирне и исправне људе, држећи их за уходе и за официре српске. Сада се јавља из Београда, да су ухапшена тамо два српска „шпијона“, који су се издавали за Босанце. Један је мајор Ђорђе Зорковић, а други је поручник.

Још у напријед се може рећи, да је неко ваљано пештанску полицију обмануо!

Љуто настрадао

Хрватски новинар Стјепан Радић није се задовољио, што је само кроз Пољску агитирао за анексију Босне и Херцеговине са припојењем Хрватској, него је отишао и у Петроград, кад је тамо руски народ обавијестио, како је на криву путу, што устаје противу анексије. Како је видео, да у Русији нема погодан терен за своје подвиге, он је напустио, да за своје подвиге придобије Русе тиме, што је хтио да их дарне у вјерску жпцу. Али ту је страшно наasio. Када је стао да велича анексију и прилике у Аустрији, почели су га Руси да бомбардују заједљивим примједбама, а када се Радић дрзнуо, да замјера Русима и да им пребацује њихов вјерски фанатизам и заслијељеност за православљем, скочили су Руси и изружили га тако, да није много требало, па да забораве, да им је Радић — гост!

Они су га на крају почастили титулом аустријског шпијона и изагнали га.

Послије овог љутог страдања, сумњамо да ће се сјетити Радић, да објашњава коме корист од анексије и да велича либералност Аустрије према Словенима.

Савез балканских држава

У пошљедње вријеме врло често се претреса питање о савезу балканских држава. Њега је покренула прво Русија како би балкански народи могли дати отпор даљем продирању Аустрије. Сада се то питање претреса и у Турској. Турски лист „Сабах“ доноси поводом тога нарочити чланак, у коме тражи да Турска склопи са осталим балканским народима савез, те позива министра спољних послова Рифат пашу да ову толику жељу балканских држава приведе и у дело.

Одгођено потписивање

Потписивање протокола о турско-аустријском споразуму, којим се Босна и Херцеговина продаје, одгођено је на неодређено вријеме, пошто се противу овог протокола појавила јака опозиција. Због тога се држи да ће Хилми паша пасти.

Братски отпоздрави

На проглас, који су упутили посланици руске думе из чистих симпатија према српском народу и његовој борби, посланици Н. Скупштине у краљевини пратили су им отпоздрав, захваљујући им се на братским симпатијама.

Аустријска флотила

Онако исто као се што аустријска флотила најрадије налази око Спича и ту врши своје маневре, тако исто и њихови дунавски монитори најрадије се налазе око Биограда. Ако то није изазивање, онда не знамо шта је!

Забрана новинама

Службени лист владе хрватске „Народне Новине“ доносе наредбу, којом се забрањује, да се путем јавности саопштавају вијести о смјештању оружане силе, о кретању, јачини и дјеловању војске, о стању утврђења и тврђава, о количини оружја, војне спреме и т.д. Објављивање ових вијести казниће се од 14 дана до 3 године и глобом од 100—5000 круна.

Хашки суд

Предсједник међународне уније обратио се на грофа Апоњија, да би се спор српско-аустријски дао на суђење хашком суду за мир. Гроф Апоњи, као предсједник угарске групе, изјавио је, да Србија мора да испуни захтјеве, што их ставља Аустро-Угарска, да се одрекне са свијем територијалне накнаде и разоружати се. И кад све то учини, онда би се овај спор могао предати хашком суду.

Посредовање великих сила

Што је Аустрија одустала од пиљања Босне и одложила да ту ноту пошље Србији доцније, приписује се томе, што су се велике силе ријешиле, да одсудно посредују у овом спору. Енглески државни секретар Греј тражио је од Аустро-Угарске, да се изјасни шта би тражила да Србија изјави, па да се задовољи, а затим ће тражити и од осталих великих сила, да и оне предложе начин за ријешење спора. Дође ли до споразума између Аустрије и великих сила, онда ће велике силе предузети кораке, да Србија да тражену изјаву и тако да се цео спор мирним путем ријешити.

Овај Грејов приједлог сматра се као најбољи излаз из садање ситуације и вјерује се, да ће се он и извршити.

Изјава барона Ерентала

Барон Ерентал изјавио је наду да пошљедњи догађаји говоре, да ће се избјећи оружани сукоб, у толико прије што су све силе изјавиле жељу за мир. Он у рат не вјерује још и због тога што се у Србији стекло увјерење, да ће бити усамљена и да се оружани сукоб не би пренио на друге силе.

Српство

Све због ћирилице. Хрватска влада издала је строгу наредбу, којом је забранила свима без разлике школама, па и српским, да се служе ћирилицом. То је изазвало горњо-карловачку конзисторију да нареди свима катихетама, да се служе искључиво ћирилицом. Катихете — наставници вјеронауке — надали су се између два жрвња. Ако не слушају владу — оде служба, а ако не слушају конзисторију неће бити свештеници. И како су надали да су у зависности положају од конзисторије, то су послушали њену наредбу и служили се ћирилицом као и прије забране. Сада их је влада почела да суспендије од дужности и да их на одговор узима!

Словенство

Још један Франков егземплар. Прије него је почела расправа веленајзанима, многи угледни Срби у Хрватској почели су да добијају писма, у којима им се тражило да на одређено мјесто оставе новац, ако не мисле да буду пријављени и оптужени као веленајзаници. Када се пријетов овог уцењивања устало путем јавности, Франкови приврженици су износили како ту не постоји никакве ујене, него да Срби сами та писма пишу како би у опште у сумњу довели хајку против Срба. Сада се јавља да је сумња пала због писања ових ујена на Франковог приврженика Вацлава Холека и када је преметачина над њим извршена нађена су код њега два слична писма онима.

али која није још пратио. Узет на саслушање, он је признао да је ове ујене пратио, те је затворен. Видјели да је дошао, он се објесио, само да не одговара. Још једна жртва Франкове политике!

Толстој оболио. Као што из Петрограда јављају, гроф Лав Толстој оболио је од назеба.

Српски пропагатори! У Загребу су заговорници брџачи Стеван Митровић и Радивоје Јанковић, јер су оптужени да пропагирају српску идеју!

† Гроф Диндусицки. У Бечу је нагло преминуо Пољак гроф Диндусицки, који је раније био министар.

Поглед по свијету

Исландија хоће независност.

У Исландији (највећем европском острву) преотима маха идеја независности исландске. Забадава су сва напрезања Данске, да са својом колонијом уздржи досадошњи одношај, по прилици сличан одношају између Аустрије и Угарске. Исландски сабор прогласиће по свој прилици формално одцепљење Исландије од Данске, а острво ће се прогласити за независну државу, која је спремна да прихвати персоналну унију са Данском. Краљ дански морао би се заклети као исландски краљ. — У случају, да дански краљ не прихвати одлуку исландског сабора, тада ће Исландјани прогласити норвешког краља и за свога краља и ступиће тако с Норвешком у персоналну унију.

Талијанска комора

Накнадни избори за талијанску комору испали су онако како се талијанска влада није надала. Од осамдесет мандата, опозиција је добила четрдесет, а влада је изгубила да ће и при овим изборима добити већину. На тај начин опозиција у комори има 114 посланика и то: 49 радикала, 23 републиканца и 43 социјалисте. Опозиција је склопила савез, те ће нарочито радити противу сваког новог издатка за војску и противу Титонијеве политике према Аустро-Угарској.

Дневне новости

Вратио се са Ријеке. Њ. Кр. В. Књаз Господар је у сриједу послије подне отпутовао на Ријеку са Њ. В. Књазом Петром и Њ. В. Књагиницом Вјером, одакле се повратио јуче прије подне.

Баве се на Цетињу. Њ. В. Књаз Престолонашљедник и Престолонашљедниковица Милица, као и Њ. В. Књаз Мирко и Књагиња Наталија баве се на Цетињу.

Вратили се на Цетиње. Они официри, који су као изасланици официрског кора са Цетиња, под предвођењем г. бригадира Јанка Вукотића, били у Скадар, вратили су се у сриједу у вече на Цетиње. Они су у Скадру били врло лијепо дочекани и за вријеме њиховог

кратког боравка тамо били су предмет особите пажње и симпатија.

Лијепо признање. Пошљедњим указима унапријеђени су г. Марко Ђукановић, члан Државног Савјета за председника Држ. Савјета, а г. Живко Драговић, ректор богословско-учитељске школе, за члана Д. Савјета. Г. Ђукановић је као искусан и вриједан радник корисно послужео до сада нашој земљи својим приљезним и разгранатим радом. Њему је у част пало да буде и председник Н. Скупштине у најсудбоноснијим данима не само за нашу земљу него и за цијело Српство, уживајући повјерење Н. Скупштине. Г. Драговић је ове године навршио пуних тридесет година свога плодног рада на пољу наше просвјете, те је њихово унапређење врло симпатично примљено као лијепо признање према њиховом досадањем раду. Придружавајући се и ми многобројном честитању због њиховог унапређења срдечно желимо да на корист и бољитак наше земље још дуго послуже!

О црногорској војсци. У најновијем броју бечкога листа „Neue Freie Presse“ објављен је доста опширан стручњачки реферат о црногорској војсци. Уз реферат се налази географска карта Црне Горе са најближим сусједним земљама. Читав опис има сврху, да предочи стратегијске и тактичне стране из евентуалнога рата аустриско-црногорскога. Реферат садржи са свијем повољно мишљење о нашој војсци и војној снази Црне Горе. То се мишљење, у главном, састоје у овоме: Иако је црногорска војна снага заснована на милицији, она ипак представља *јак у и за рат брзо употребљиву масу*. Црногорскоме војнику није потребно особито образовање у тактици као војницима осталих европских земаља, *јер је Црногорац рођен за војника*. Снажно развијен, необично прекаљен, тјелесно невјероватно издржљив, пун полета са урођеним тактичним способностима, сваки је Црногорац ваљана чињеница народне одбране. Мобилизација Црногорске војске може да се изврши брзо с обзиром на мали простор земље. О готовости црногорске војске за борбу много примјера дали су досадашњи ратни подвизи Црне Горе, *тако да о њеној вриједности и у данашњим приликама не може бити никакве сумње*. Пошто се црногорска војска може брзо мобилисати и још брже скупити

на мјесто борбе, дало би се закључити, да би сада лако могла пријећи у напад (офанзиву).

Послије овакога повољнога мишљења о самој војсци, у поменутом бечком листу разлаже се на дугачко, којима би се линијама наша војска кретала према непријатељу и гдје би се од њега с успјехом бранила. Писац, (свакако војни стручњак) мисли, да би црногорска офанзива према линији од Сутомоара до Будве и Ластве *имала успјеха*. Ако би офанзива била брза, што се може претпоставити, јер је граница близо операционе базе, онда би аустриски гарнизони дуж јужне далматинске обале дошли у тежак положај. Писац сумња у успјех офанзиве према Мостару, али вјерује, да би се наша војска са сјевера могла спојити са српском и заједнички оперирати према Сарајеву. На пошљетку писац се пита: *какав би био свршетак рата са Црном Гором?* На то питање одговара да би Аустрији за тај рат било потребно *много времена, много стрјепања, и још више пара*. Разумије се, да писац изјављује вјеру у побједу своје државе.

Наше прве ласте. Путници су почели да посјећају Црну Гору. У четвртак послије подне приспјели су на Цетиње 45 Енглеза, који су дошли да разгледају Цетиње и околину и јуче су се повратили у Котор. У част њихову пред „Гранд Хотелом“, гдје су одсјели, свирала је у четвртак у вече музика. И данас се очекује долазак друге партије Енглеза истог друштва, пошто сви нијесу могли одједном доћи због оскудице кола.

Мобилизација Ц Горе. Аустриски листови доносе телеграме, у којима се јавља како је мобилизација војске у Црној Гори изведена потпуно, што не одговара истини, јер код нас не само што није мобилизација извршена потпуно, него се и не помишља на то, пошто се, у случају потребе, мобилизација наше војске може извршити прије него то замишљају они у Бечу.

Одликован Црногорац. Г. Петар Банашевић — Пипер, чинов. француске генералне резиденције у Тунису, Сјеверна Африка, одликован је тунишким официрским орденом Нишаном Ифтикарком.

Вјерење. Наш академски сликар г. Петар И. Почек вјерио се са г-цом Тином (Хумбертом) Грифити, списатељком из Рима, која је у Српству позната због њеног писања о Српству. Срећно!

ПРИВРЕДА

Прошлогодишњи род у храни у цијелом свијету. — Процјена листа „Corn Trade News“, што га издаје познати статистичар Bromhall, о прошлогодишњој производњи хране у цијелом свијету у главном се подудара са извјештајем мађарског министарства пољске привреде објављеним у мјесцу августу.

— Само код зоби и јечма се показује знатна разлика.

Родио је прошле године у цијелом свијету:

	По Bromhall-у	По мађарском служб. извјештају
пшенице	837.70	845.75 мил. тов.
ражи	287.23	395.61 „ „
јечма	319.83	343.15 „ „
зоби	576.86	598.50 „ „

Кукурузни род Bromhall још није изнио на јавност, али статистичар Verbotm рачуна тај род у главниим земљама што производе кукуруз, на 880 мил. твара.

Куповина и продаја јаја по тежини. Секција бечког пољопривредног друштва за живинарство, на подстицај референта за ветеринарство, донијела је закључак, да се стави у споразум са доњо-аустриским земаљским културним савјетом и трговачко-индустриским комором, да се заведе продаја и куповина јаја по тежини, мјесто досадање по комаду. Секција се, нада, да ће се тиме живинарству дати нов подстицај за побољшање јаја каквог, па тиме и за веће приносе од гајења кокошију.

Намјештање услужених војника и нижих чинов у Њемачкој. Гарнизон Ада од Лилијенкрона из Познањске обратио се ју педавио, ради намјештања услужених војника и нижих чинов, за надзорнике имања и сточних стаја, за ловце и кочијаше, како се они не би отпадили од пољског рада и сеоског живота, пошто градови и индустриска средишта, одузимају крв и срж сеоску и упропашћују је морално и материјално у напорном раду и борби за опстанак, а у пољској привреди осјећа се све већа оскудица у радној снази. Држава нема толико мјеста и служби да их све може намјестити и обезбиједити им пристојан живот и издржавање, и с тога морају и приватни пружити помоћ у том погледу.

Али и иначе у Њемачкој постоје на све стране друштва, којима је задатак, да нужду беспослице по градовима и индустриским гранама ублаже, налазећи беспосленим индустриским радницима у пољској привреди рада и занимања. Па и поједине државе оснивањем радничких насеобина, теже да раднике на земљи задрже и њихово притицање у градове што више осујете, стварајући им, општим средствима, што повољније услове за живот.

Берлинско друштво за тај циљ јесенас је тим путем смјестило око 1000 радника осталих без посла. Они су добили путни трошак и све олакшине за путовање, па и позајмицу за сребњање својих неприлика у прво вријеме. Просјечно човек добија 40 марака мјесечно, а жена 20—25 марица, стан са двије собе, кујном, сарачаном и таваном, огрјев и кромиер по потреби. Сем тога, породица добија од послодавца годишње 4 свињаче, 18 твара ражи и дневно по литар млијека. У вријеме жетве прекоредан рад још им се засебно плаћа. То су услови, које је друштво по споразуму са послодавцима прописало.

ПОДЛИСТАК

А. Балдаћи:

Први Божић у аустриској Босни и Херцеговини (из ревије L' Italia all' Estero)

Прошле године угледала је свијета једна књига, која је била уједно и ново откриће. Племеници француски списатељ, Андре Бар, успио је био да учини један извјештај, тако дубоки и тачан о аустриској администрацији у Босни и Херцеговини, који би у друга времена послужео да изазове интервенцију јавног мњења у цијелом свијету. — Надлежношћу, коју је стекао својим дугим боравком у мјестима у којима је додир са многим невољама, посједовањем разних важних докумената, поштењем и патриотизмом, који карактеришу човјека, он је описао на начин, очевидан и успјешан, ситуацију створену од 1878. до 1903, од бечке владе у двијема окупираним провинцијама. — Читајући ту књигу, која би морала бити позната свима онима, који се занимају источним питањем, у његовој српској фази, изгледа да чујемо још трајући глас наших дједова и наших отаца, кад су сузили очима и узигралим срцем испољавали мржњу и презир над угњетачем, опомињући нас на дужност,

који смо имали због подлости, учињене противу нас.

Окретући се Ђесару и краљу Франц Јосифу, Бар је говорио:

„Сире, ја сам видео онај народ којег сте ви осиромасили, а који се под страхом вјечито нишинује устучавао да открије тајну својих невоља. Ја сам успио да испод очигу ваших агената отимам документе који вас бешчасте и повјерљиве исказе који вас оптужују. — Ви ћете их наћи тачно изложене у овој књизи, те вас чикају да их опрорипете. —

Сире, ништа не пролази неопажено. — Ви сте могли за дуги низ од двадесет и пет година лагати и Европу; отимати задовољство и мучити народ са неком узвишеношћу али истина побјеђује. Краљеви немају грђих непријатеља од оних, којима срце плаче, кад се усне смију. — Ти су ми изјавили њихову несрећу; ти су ми показали њихову рану. — Ја сам испитао њихове жалбе и кушао њихове боло. Све је истинито: Ваша осорност као и њихово мучење.

Сире, ви сте погријешили правди. Ја вас оптужујем данас пред јавним мњењем, да сте целат једног народа. Ви прогоните хотимце оне који су вам повјерени да их поведете миру и срећи. —

Сире ви сте за Босну и Херцеговину један хришћански Султан. Ја тражим да вас Европа суди.

Ја тражим да Европа отме вашу жртву!“

Ако се све то могло писати прошле године, помишљајући на несрећно извр-

*) Куд и камо горе.

(Пр. Ур.)

шено дјело, с обзиром на многобројне податке религиозне, моралне, економске и административне, прикупљене у дугој периоди двадесетогодишње аустриске управе, данас, кад се послије анексије Босне и Херцеговине, ситуација много погоршала, не би се имало што више рећи. Упркос свим настојавањима, да Аустро-Угарска убједи Европу о данашњим приликама у двијема новим покрајинамацрства и да уздржава глас како у Босни и Херцеговини све тече својим редом, да је народ са симпатијом прихватио анексију, из оних несретних земаља, стижу такви гласови бола, туге и потиштености, који нијесу ни најмање у сагласју са онима који интересују бечке кругове.

Добро је да се зна да је аустриска дипломатија употребила вјештину, због индиферентности која влада у осталим дипломацијама, да увјери свијет, како је њена администрација у окупираним покрајинама постала успјех у напредку и цивилизацији, уништивши сваку ствар, која је дисала варварством, тако да су разни кабинети постигли увјерење, да је збиља Аустрија извршила дјело еволуције која је и на корист цијеле Европе. —

Са тим ауреолом, бечка влада радила је потпуно слободно и без сумње на једној организацији, која у суштини носи карактер апсолутне владавине, служећи се истим средствима, противним развигу народности, која је употребљавала у свим другим дјеловима царства.

Зато та владавина има исти карактер који је имала Ломбардија и Венеција и

који се још сада испољава у италијанским покрајинама, које је Аустрија задржала. —

Европа преварена, вјеровала је, да треба потпомагати, без испитивања, несрећно дјело бечке владе.

Аустрија пак бојећи се европске контроле, употребљавала је вазда вјешто своју хитрину да заокружи одличне људе, који су одили да посјеђавају Босну и Херцеговину и тако велики дио тих људи није видео онамо, већ само оно, што је било администрацији у интересу да види.

Али они пак, као Бар, Лоазо и други међу којима не мади број Нијемаца, који су живјели међу народом, независно и за свој рачун, као научници и посматраоци, морали су, на жалост, констатирати, да је аустриска влада у овим земљама представљала само једну жестоку војничку владавину.

Било би добро, да европска дипломатија, кад би морала интервенирати за састав једне конференције, буде најрије тачно обавијештена о правом и истинитом стању ствари и осјећајима, којима је испуњен босанско-херцеговачки народ. —

Аустриска штампа увјерава, да су анектиране покрајине у потпуном миру и да све онамо тече без икаквих особитих немих појава; али ако та штампа са онаквом простодушношћу може подржавати ту сјајну лаж, истина је такођер да већи дио босанско-херцеговачког становништва вапије, као један осуђеник, да се учини крај његовом несносном стању.

(Наставиће се.)

*) André Barre: La Bosnie-Herzégovine. Administration autrichienne. De 1878 à 1903. Paris, Louis Michand, 1907.

Народно здравље

Над је мало дијете болесно. — Је ли дијете болесно или само кењаво, познате разумна и брижљива мајка по промјенама на њему. Дијете је по свој прилици болесно, ако се узнемири, спаваси и скучи; ако му је поглед тром и мутан; ако много без узрока плаче; ако немирно спава; ако се из сна трза; ако се у вечерје буди; ако је у натри, ако сунце брзо или кратко дими; ако стрена или се грчи; ако опада; ако рђаво изгледа; ако је бледило; ако му је трбух напет или ако опухнуло; ако су му измјене необичне боје, (зелене) уринуше и сирадне; ако има пролив или ако блује. И ако му избија каква осипа по тијелу.

При вјенчању, знамењу и крштењу. — У Италији постоји једно друштво (т. з. Società nazionale „Pro infanzia“), коме је задаћа, да растурје крвоток и јасне појаве о држању и понашању мале дјете. Растура их по опитивама преко свештеника и учитеља приликом вјенчања и крштења. Сличних друштана има у Француској, Белгији, Швајцарској и Немачкој.

Тај начин веома је zgodан па, би се могао и код нас увести. Наши свештеници могли би тако појаве раздвојати приликом вјенчања, знамења и крштења или кад послје порођаја „свјетле војну“. Ако наше жене и не знају читати, паћи ће се увијек по које челаде из куће или из сусједства да им то прочита и протумачи. Кад већ „шалу знамење“, што уз то не би послати и такву поуку? — И учители би то могли учинити, јер и они знају, кад се гдје у селу дијете роди.

Доручак у школи. — Многа дјеча зими, школе ради, тако ране да и не дочекују доручак него празна жедна одјуре на часове. Исто тако има и толико сиромашне дјече, да им родитељи не могу доручак спремити. Тога ради се општинске побрину, да таква дјеча не гладују, него да у самој школи добију подесан доручак. Нарочито се за то бригу готово све веће вароши у Немачкој.

За доручак се дјечи обично даје 1 л. купана топла млијека и парче хлеба. По гдјекад им се кувају разне пржене чорбе. У Италији дају школади, сир или кобасице. Ниујорку за тај доручак плаће колико стаје, а сиромашна дјеча добијају га бесплатно.

Баштовани и бостанџије. — У опште се може рећи да су послови у башти и бостану врло здрави. Радник је вада па чистом надишу и под утицајем свјетлости, па то му много криједи за здравље. Зато статистика и показује, да су баштовани обично здрави људи и дуга вјека.

Али и та врта радника има својих варочитих болести. Изажена је п. пр. не само свјетлом надишу и благој свјетлости, него и непогодама а нарочито киши. Радници у баштама и бостанџије често прокинеу, па како обично немају прилике или времена, да се одмах пресвуку, они у мекром одијелу прозебу. С тога је код њих запаљење плућа и реуматизам врло честа појава. Још чешће прозебу ти радници кад раде у ставларима — варочито зими. У затвореном простору ставларе је обично врло загрејан и запахан надиш, (од 20—40° Ц.), па кад загрејан радник из тог простора па личу змиу изађе, врло лако назабе.

Спагачи и алкохол. — Словослагачи не би требало да пију алкохолна пића. Опитом је доказано, да им већ 36 гр. дневно (дакле од прилике колпича, која одговара једном литру пива или 3 дец. вина) смањују радну снагу. Словослагач, који само два дана уопште попије толико алкохола, већ трећи дан сложи за 8-7° „мане, него кад би пио само воду. Поред тога у том слогу има много више погрешака него обично.

Глумачка „шминка“. — У глумачким „шминкама“ има поглед на отровних дјетова. Често се „шминке“ праве од отровних једињења, а то су све жетокотки отрови. Таква отрова улази у крв и надражу кожу, а још лакше и више, ако је овај дво, који се „шминка“ ма најмање повријеђен. С тога глумци ваља да пазе. Ако се код њих јаве јаки болови, нарочито око носа, а уз то и затвор; ако им на десницама око зуба месо негуби првенствено па посташе (као шрилац) сивасто; ако им је дах непријатан, а вје у устима металчан; ако без узрока поблиједи и слабе или живе и болове добијају; или ако им се почну поједине групе мишића сунити и узимати; ваља да помислију тровање „шминком“, и да одмах траже лекарске помоћи.

Млади и блједолки радници и раднице. — Дуго стајање трони мишићу снагу и мори. Нарочито се од стајања уморе оне младе особе, које су маловрне и блјезде. С тога се таквим особама препоручује, да не иду на запате или послове, гдје морају много стајати. А ако су већ у таквом послу, нека се побрину да бар за пријеме одмора имају моде и прилике, гдје ће сјести. И слабућавим, блједолким трговачким момцима за тезом не би требало то забављати. Зашто? да узалуд по трони снагу, кад је лако и без штете могу сачувати?

ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

Са португалског двора. „Morning Leader“ сазнаје од свога португалског дописника шљедеће: У краљевском двору био је ручак. Око стола налазили су се краљ, краљица мајка, војвода од О-

порта, већина министара и велик број достојанственика. Изненада устаде један млади официр и рече, да из милосрђа према младоме краљу мора га упозорити на зајеру, која се против њега спрема. Краљ је опкољен зајереницима. Многи од присутних, које сматра својим пријатељима, његови су душмани, чланови зајере.

Овај говор изазвао је неописан изненађење. Све очи падоше на краља, који је поблиједио и зајерио. Ручак се наставио уз мучно ћутање. Краљ је казао да се поручник не смије казнити, и одмах бјеху издане нове строге наредбе за заштиту краљевске породице. Сва врата на краљевској палати заључана су, а ући могу само особе, које могу доказати, да имаду у двору службеног посла.

Исељавање у Америку. Прошле године су бродови Кунард друштва: Каронија, Карпатија, Ултоија, Славонија и Панонија 28 пута превалили пут са Ријеке у Њујорк. Поменуће лађе пренијеле су свега 68483 исељеника у Америку, од којих се 8000 вратило преко С. Ријеке, а 131 исељеника вратили су америчке власти. Приликом пловидбе разбољело се њих 11, родило се на лађи 3, а умрло је њих 12. Тих пет бродова узела су у С. Ријеци 989 келнера, 384 ложача и 335 матроза. У име пристанишне таксе платило је то друштво у С. Ријеци 74113 К. 70 пара, а у Трсту, што је при повратку трстанско пристаниште додиривало, платило је 46.209 К. 70 пара.

Отров мјесто лијека. Лавовски адвокат др. Владимир Козински паи од бесанице, те је увјек употребљавао бром у тим приликама. Одономатне, путујући за Беч, и опет није могао спавати, те мјесто брома — случајно употреби амониака, те кад је лечник дошао у Гранд Хотел, где је др. Козински отсио — констатовао је, да је др. Козински отрован и да је свака лекарска помоћ дозна. Др. Козински је послје кратког времена у болници умро.

Освета „црне руке“. Из Рима јављају да је у Пахерлу са два револверска метка на улици убијен чувени америчански детектив Ђузепе Петросили. Он се кренуо у свијет да тачно проучи талијанску „мафију“ и америчку „црну руку“. Петросили је на мјесту погинуо, а убица није ухваћен и ако је на улици било пуно свијета. Послије убиства дођоше два човјека и дадоше грећем по један револвер. Они су затворени, по доказују своју невиност. Изгледа као сигурно, да је Петросили погинуо од „црне руке“ јер је овај њој био врло опасан.

Званично васпитање у учтивости. Кад је у октобру прошле године у јапанским пристаништима очекивана америчка флота, гувернер Каногаве, вароши на токијском заливу, издао је становишту овакву наредбу: Беспосличари се не смију скупљати око странаца. Трговци не смију од њих тражити претјеране цијене. Није допуштено бацати се камењем за писма, који иду за странцима; према странцима треба се понашати учтиво и љубазно. Кад странци дође у јавно надлежство мора му се понудити столица; такође не треба захтјевати од њега, да скине шешир. О одијелу, вјери и обичајима странаца не смију се правити подругљиве примјелбе, нити им се смију добаивати грубе или увредљиве ријечи. Раздознало или безобразно гледати их, није допуштено. Нико не смије прљаве обуће ући у кућу кога странца. Страни свештеници морају се поштовати исто тако као и јапански свештеници. Кад странци играју своје игре или се шетају, не смију им се бацати на пут ције од полуноћног посућа, камења или батине. У жељезничким колима или бродовима, у којима путују с вама странци, забрањено је плувати по поду или бацати љуске од воћа или остатке од цигарета. Забрањено је на странкиње показивати прстом, досађивати им безобразним ријечима или чак их без разлога питати, колико им је година. Кад идете са странцем, држите се један корак удаљени од њега, а кад он извади часовник, онда се сјетите, да он има и друга посла. — Према овоме изгледа, да се у редовним приликама странци у Јапану не проводе баш особито.

Побјеснио човјек. Јављају из Мадрида (у Шпанијској), да је сељак Најадо у селу Албадерлеја, побољевао од запаљења плућа и да је одједаред побјеснио. У свом бјесниту убио је своју жену, матер и двије кћери. Затим је сасвим наг изишао на ливаду, па се догле кидео и скакао, док није пао мртав на земљу.

Бјесни пси и бјесне мачке. У Сингетвару су до 40 особа, које жена и дјече, ујели и огребли бјесни пси и бјесне мачке. Свих 40 особа однели су у Будимпешту у настеров завод.

Телеграми

— Бечког Кор. Бироа —
13. и 14. марта

Оставка престолонашљедника Ђорђа

Београд, 13. марта. Вијест, да се је Престолонашљедник Ђорђе одрекао пријестолонашљедства изазвала је свуда највеће узбуђење. Министарски Савјет је одлучио, да Краљу, као старјешини династије, остави одлуку о одрекнућу Пријестолонашљедника. Сјутра ће бити објелодањена писмена изјава Колаковића, бив. слуге Престолонашљедника Ђорђа и записник о прегледу мртвог тијела Колаковићевог, из чега се види, да за смрт Колаковићеву није ништа крив Престолонашљедник.

Текст писма, који је Престолонашљедник управио мин.предсједнику Новаковићу, гласи: Узбуђен клеветам потпуно неоснованим и неоправданим, које су изникле из извјесних кругова, а због несретног случаја, част ми је у одбрану моје части, до сад ничим неокаљане и моје душе потпуно чисте и мирне, дати шљедећу изјаву: Потпуно свјестан дужности коју ми налаже савјест у овом часу, одричем се у интересу Отаџбине свију права и прерогатива која ми припадају по Уставу. То је моја непромјенљива одлука, те Вас ушљед тога молим да поступите у смислу ове одлуке и предузмете кораке да она задобије и највише одобрење. Одричући се за вазда свију права пријестола, која ми припадају сагласно земаљском Уставу, ипак ћу бити увјек готов да жртвујем за Краља и Отаџбину свој живот као Србин и војник.

Београд, 13. марта. Књаз Александар је одлучно изјавио, да у овим приликама неће примити право нашљедства пријестола.

Русија признаје анексију

Берлин, 13. марта. Извољски се придружио гледишту, да се за основицу предстојећих преговора може узети изјава великих сила, по којој се анексија Босне и Херцеговине признаје без резерве и да се Србији даде на знање, да ни једна држава не може ушљед тога рачунати на ма какве накнаде. Пошто је тако Русија признала анексију безусловну, велике силе одлучују сада о формули, коју би требало примјенити према Србији.

Париз, 13. марта. „Агенција Хавасова“ јавља, да је Извољски одлучио признати анексију без резерве у нади, да ће Ерентал ушљед тога примити пројект ноте српске, с којом се у осталом велике силе слажу, а у којој се Аустро-Угарској дају тражене гаранције.

Русија признаје анексију

Петроград. Односно саопштења страних листова о новој фази питања босанско-херцеговачког. петроградска агенција дознаје из компетентних извора: у вези са преговорима, који су вођени у Бечу и формули српске изјаве поникла је идеја да би се бечки кабинет могао обратити великим силама због укидања чл. 25 Берлинског Уговора, позивајући се на саопштење протокола аустро-турског, а велике силе би могле као у одговор томе дати свој притисак у форми нота, петроградски кабинет би могао да учини са своје стране што зависи од њега за ублажење крајње затегнутости ситуације, која пријети да би се могла изврћи у оружани сукоб аустро-угарске са Србијом и Црном Гором и да олакша великим силама сагласност са бечким кабинетом у погледу формуле српске изјаве, те је пристао на горе изложени поступак.

Биоград. Вијест да је Русија признала анексију Босне и Херцеговине убила је и пошљедње наде, које су већ биле поколебале. Одмах се опажа клонулоост, а ратна грозничавост ишчезла је. Варош одаје тих изглед и потпуни мир. Тако исто у посланичким круговима духови су помирљиви. Под утиском те промјене, мњење српске штампе показује се хладно према догађају о абдикацији престолонашљедниковој. Само листови „Политика“ и „Мали Журнал“ заузимају се за ту ствар.

Престолонашљедник одступио

Биоград. Најближа околина Престолонашљедникова казује да је као директни узрок абдикације Престолонашљедникове слиједећи догађај: У сриједу на вече Престолонашљедник је, као сваког дана посјетио шефа у одјељења у министарству иностраних дјела, да прегледа извјештаје, који на вече стижу од српских посланика на страни. — Престолонашљедник, који се већ од недеље налазио узбуђен ушљед нападаја са стране листа „Звоно“, и ушљед пасивног држања владе, пошто је прочитао извјештај српског министра у Петрограду, да је Цар овластио Извољског да у име Русије призна анексију Босне и Херцеговине још пред састанак конференције, пао је у највеће очајање и бацивши телеграм на сто, узвикнуо је: „Тако дакле цар испуњава наде српског народа? „Зашто сам онда путовао у Петроград?“ Затим је Престолонашљедник оставио собу без поздрава, и отишао у свој стан, гдје је написао писмо о абдикацији.

Биоград. У Скупштини је Марковић, младо-радикал, интерпелисао министра предсједника Новаковића, да ли вијести листова, по којима се Престолонашљедник Ђорђе окривљује за смрт Колаковића, одговарају правом стању ствари. — Новаковић је одговорио да ће Влада данас званично објавити све што јој је познато о тој ствари. Марковић је затим интерпелисао, да ли су тачне вијести да се Престолонашљедник одрекао пријестола. Министар предсједник одговорио је, да му је Престолонашљедник упутио јуче у јутро писмо, у коме је изјавио да се одриче сваког права на пријесто. Министарски Савјет бавио се јучер послје подне тим питањем и изјаснио се да у том није надлежан ријешавати, већ искључиво Краљ. — Шљедствено томе министар предсједник предао је синоћ Краљу писмо Престолонашљедниково. Марковић је изјавио да је задовољан са одговором. — „Дневни Лист“ и „Трговински Гласник“ одобравају корак Престолонашљедников.

Авдина споменица

За „Авдину Споменицу“ преко уредништва нашег листа су се претплатили: Улази: Код Илије Срзентића, предсједника општине: Петар Добрецовић, судија општине: двоје књиге, Буро Ђуришић, учитељ. Ђорђа Ђерлић, Мано Хола, Суљо Селим Бегов, Никола Маронић, дон Марко Аштић, парох, Имбрајим Садик, трговац, Лука Дабетић и Душо Шурла, општински судија. — Свега 11 ком.

Овим стављамо до знања, да ће се за претплатнике на ову књигу сматрати само они који и новац унапријед прате, јер ће продајна цијена књиге бити већа него за претплатнике.

ПОДГОРИЧКА БАНКА У ПОДГОРИЦИ

Исплаћује од 1. марта о. г. на потпуно уплаћене своје акције I и II и III кола 12% дивиденде доносиоцу купона.

Подгоричка Банка

1,1